

УДК 378.091.212:005.963
DOI: 10.24144/2524-0609.2019.45.169-172

Смагіна Таїса Миколаївна

кандидат педагогічних наук

завідувачка кафедри методики викладання навчальних предметів

КЗ «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради

м. Житомир, Україна

smagina1967@gmail.com

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-0659-5431>

МІСЦЕ ОСВІТНЬОГО КОВОРКІНГУ У РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ НА КУРСАХ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Анотація. У статті розкрита проблематика освітнього коворкінгу як середовища-моделі, що може бути інструментом внутрішньої мотивації для розвитку професійної компетентності педагогів. Мета дослідження: визначення місця освітнього коворкінгу у розвитку професійної компетентності педагогів на курсах підвищення кваліфікації. Розкрито історичний аспект виникнення сучасної моделі коворкінгу. Зазначено, що основними принципами коворкінгів є відкритість, доступність, інфраструктурний супровід діяльності, горизонтальність зв'язків і відносин, наявність спільноти однодумців, стійкість організації, підтримання форм комунікації, взаємодопомога в реалізації проєктів, можливість створити команду в рамках коворкінгу. Представлено концептуальну модель освітнього коворкінгу як технології організації інноваційної діяльності педагогів та форми змістовно-проєктної діяльності за індивідуальною траєкторією навчання. Доведено, що «освітній коворкінг» визначає зміст та структуру розвитку професійної компетентності педагога, оскільки є сучасною моделлю організації освітніх можливостей педагогів.

Ключові слова: коворкінг; освітній коворкінг; освітнє середовище; аналітичне середовище; особистісне середовище; консультативне середовище.

Вступ. Сучасні реформи в сфері освіти викликають необхідність розвитку нових функціональних ролей педагогів: коучер, тьютор, модератор, розробник індивідуальних навчальних траєкторій, ментор проєктів, навігатор освітніх подій та ін. Мова йде про нові орієнтири в професійній освіті, її осучаснення та зміщення акценту цінностей. А це вимагає зміни підходів до змісту та організації розвитку професійної компетентності педагогів, пошуку нових способів її структурування. За цих умов постає питання щодо створення організаційно-освітньої структури, або «інноваційної педагогічної фірми», що спеціалізується на проєктно-мережевому і науково-сервісному супроводі інноваційного розвитку професійної компетентності педагога. Тому актуальною стає нова предметність – освітній коворкінг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему забезпечення якісної професійної підготовки фахівців, як важливого чинника сучасного освітнього простору розглядали: А.Богущ, Н.Бібік, І.Зяюн, М.Васильєва, О.Ляшенко, Н.Ничкало, С.Сисоєва, О.Пометун та ін. Проблему формування професійної компетентності педагога, її сутність, структурні складові досліджували В.Боднар, Л.Ващенко, Т.Добудько, І.Зяюн, А.Маркова, Л.Мітіна, В.Сластьонін та ін.

Сутність поняття «освітнє середовище» впродовж останніх десятиліть обґрунтовують як вітчизняні, так і зарубіжні психологи, педагоги. Так вивченням освітнього середовища з позицій, пов'язаних із сучасним розумінням освіти як особливої сфери соціального життя, а середовища як чинника освіти займалися: Н. Гонтаровська, С. Дерябо, В. Желанова, В. Козирєв, Т. Менг, К. Приходченко та ін.

В. Давидов, Я. Корчак, В. Лебедева, В. Орлов, В. Панов, В. Рубцов, В. Слободчиков, В. Ясвін узагальнили моделі освітнього середовища.

Зарубіжні соціологи та економісти: Т.Сандстед, Д.Джонс, Т.Басігалупо, Т.Бутчер та М.Біладжіч визначили комплекс передумов і концептуальних основ виникнення коворкінгу. Вони розглядали коворкінг як оригінальну модель економічної і соціальної організації, новий тип офісу, концепції професійної самоорганізації та ін. Вітчизняна дослідниця М. Пол-

тавська розглядає коворкінг, як середовище і форму соціальної взаємодії (Полтавська, 2014).

Між тим, проблематика освітнього коворкінгу, як середовища-моделі, що служить інструментом внутрішньої мотивації розвитку професійної компетентності педагогів практично не досліджені.

Метою нашого дослідження є визначення місця освітнього коворкінгу у розвитку професійної компетентності педагогів на курсах підвищення кваліфікації. **Завданням дослідження** є визначення користності застосування коворкінгу як особливої моделі організації освітніх можливостей педагогів.

Методи дослідження. Ми будемо розглядати освітній коворкінг з двох позицій: по-перше, як модель, яка спрямована на перетворення освітнього простору, «що надихає теоретичними знаннями» на простір формування компетентностей ХХІ століття (Бопко, 2015), по-друге, як власний простір інноваційного розвитку педагогів. Тому в нашому випадку ми будемо розглядати освітній коворкінг, як особливу модель організації освітніх можливостей педагогів, за якої вони залишаються вільними у виборі власної (індивідуальної) траєкторії розвитку професійної компетентності.

Виклад основного матеріалу. Побудова освітнього коворкінгу, починаючи з інтер'єру і закінчуючи взаємовідносинами стає трендом сучасної освіти. Коворкінг (від англійського co-working – «спільно працюють») – модель роботи, за якої учасники, залишаючись незалежними і вільними, використовують загальний простір для своєї діяльності (Коворкінг, 2018).

Вперше сучасна модель коворкінгу, як самостійно функціонуюча організація була реалізована в 2005 р/ Бредом Ньюбергом в Сан-Франциско. Вже до кінця десятиліття коворкінги поширилися по всьому світу, як нове направлення в проєктуванні соціально-професійних організацій, які опозиціонували себе формальним організаціям професійної діяльності офісного типу (Бабич & Пархименко, 2014).

Основними принципами коворкінгів є відкритість, доступність, інфраструктурний супровід діяльності, горизонтальність зв'язків і відносин, наявність

спільноти однодумців, стійкість організації, підтримання форм комунікації, взаємодопомога в реалізації проєктів, можливість створити команду в рамках коворкінгу. Учасники залишаються незалежними і вільними, мають можливість спілкуватися, обмінюватися ідеями та допомагати один одному в професійному зростанні.

Природньо виникає питання про вид такої моделі освітнього коворкінгу, принципи, технології і способи її побудови. Зазначені моделі повинні будуватись на основі сучасного українського законодавства з урахуванням фінансових можливостей відповідних інституцій. Таким чином, формальне моделювання виступає необхідною умовою реалізації освітнього коворкінгу.

Сучасні освітні реформи стимулюють розробки таких моделей, які забезпечать гнучкість й індивідуалізацію процесу навчання дорослих і дітей. Незважаючи на те, що модель освітнього коворкінгу відрізняється від традиційних моделей навчання дорослих, існують аспекти, котрі потрібно враховувати під час її конструювання:

- раціональні умови для особистісного саморозвитку (інформаційна насиченість середовища, перспективи професійного розвитку та ін.);
- інноваційні форми взаємодії (діалогічність, рівноправна взаємодія);
- психологічний клімат (комфортні умови, партнерські взаємовідносини);
- свобода вибору навчальних зон (в методиці, дослідження, діяльності та ін.);
- професійна позиція суб'єкта-організатора коворкінгу (опера на попередні аспекти).

Освітній коворкінг з точки зору впливу на інноваційну активність – це внутрішнє середовище, той самий унікальний мікроклімат, який спонукає до творчого мислення, підвищення мотивації, до взаємодії, продукування інноваційних ідей і проєктів.

Процес постійної взаємодії, обміну досвідом, взаємного навчання, в умовах простору різнопланової і ко-

рисної для ділової діяльності інформації, комфортної обстановки, в тому числі і психологічної, об'єктивної оцінки результатів роботи сприяє виникненню мотивації до професійного зростання (Бопко, 2015).

На підставі вищезазначеного ми конкретизували проблематику дослідження до створення концептуальної моделі освітнього коворкінгу, як технології організації інноваційної діяльності педагогів та форми змістовно-проєктної діяльності за індивідуальною траєкторією навчання.

Введенні нами поняття «освітнє середовище» і «зона освітнього середовища» дозволили нам використати моделювання як універсальний спосіб проєктування розвитку професійної компетентності педагога.

Під освітнім середовищем може розумітися будь-яка, певна (описана) нами система відносин між суб'єктами освітнього простору. Об'єктом проєктної діяльності може бути освітній простір педагога. Тому освітній коворкінг розглядається нами, як сфера взаємодії трьох його суб'єктів: того, хто навчається, того хто навчає і середовища між ними. Ця трикомпонентна взаємодія суб'єктів передбачає активну взаємодію з середовищем, тобто можна розглядати компоненти освітнього коворкінгу як актори, що здійснюють активний вплив на інших суб'єктів освітнього простору.

Зона освітнього середовища розглядається нами, як зона впорядкованості відносин, характеристика активності суб'єктів, як міра визначення вмотивованості педагога до розвитку професійної компетентності.

Освітній коворкінг є фрагментом трансльованого в освітній простір простору суспільства, яке представляє собою різноманіття форм впорядкованості соціальних відносин, законів їх функціонування і розвитку.

У представленій нами моделі освітнього коворкінгу ми виділяємо чотири основні середовища, в яких є відповідні зони (рис. 1):

1. Аналітичне середовище	– Зона виявлення можливостей
2. Особистісне середовище	– Зона моделювання індивідуальної траєкторії навчання
3. Інформаційне середовище	– Навчально- проєктна зона
4. Консультативне середовище	– Інформаційно-комунікаційне зона

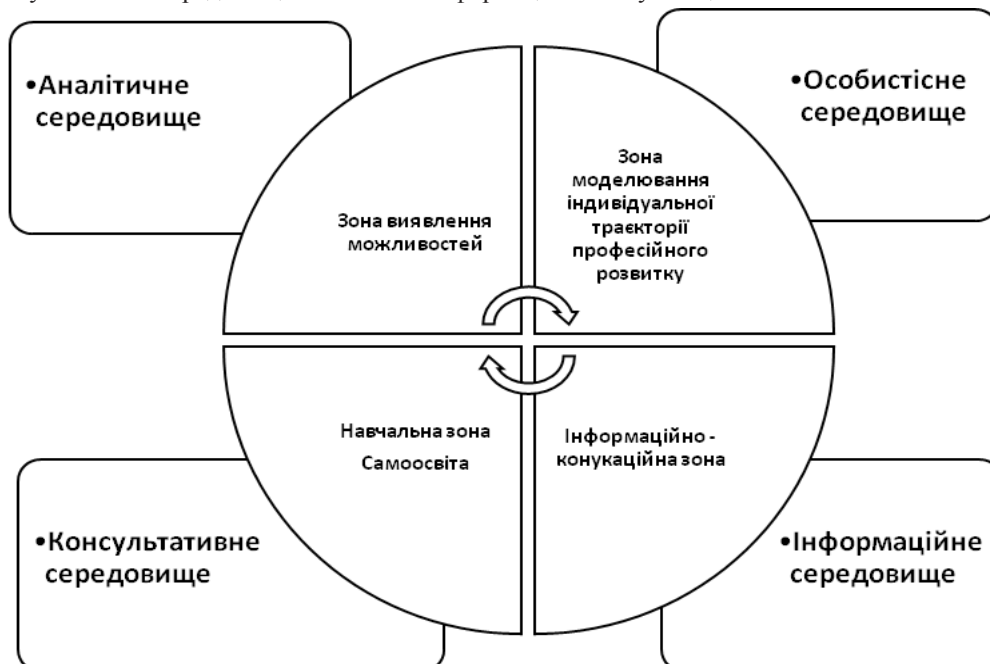

Рис.1 Модель освітнього коворкінгу

Аналітичне середовище передбачає психолого-педагогічне дослідження (вхідна діагностика), в межах якого відповідно до віку педагогів, стажу їх професійної діяльності виявляються потреби та формулюються бажані результати розвитку. Також вхідна діагностика спрямована на вивчення професійних можливостей педагогів, підготовка психолого-педагогічного висновку і рекомендацій слухачам курсів підвищення кваліфікації для розробки індивідуальної траєкторії розвитку професійної компетентності.

Сьогодення вимагає індивідуального підходу до освіти дорослих, зміни форм її здобуття, суть яких полягає у розвитку суб'єктної і особистісної позиції людини в професійному житті. В моделі освітнього коворкінгу це *особистісне середовище* та зона індивідуальної траєкторії професійного розвитку, які дозволять розкрити і реалізувати індивідуальні здібності педагога.

Основним інструментом особистісного середовища виступає індивідуальна траєкторія навчання. Під індивідуальною траєкторією професійного розвитку ми розуміємо індивідуальний зміст навчання на основі компетентнісного підходу і послідовність його засвоєння, відповідно до виявлених попередньо можливостей особи.

Індивідуальна траєкторія професійного розвитку відображає унікальний шлях, яким рухається педагог до результатів (що представляє собою своєрідний синтез можливого й бажаного), тобто освітнього запиту особистості і обмежень, викликаних рівнем професійної компетентності педагога.

Таким чином, формальне моделювання є необхідною умовою освітнього коворкінгу, забезпечує його гнучкість, і диференціацію процесу навчання за допомогою побудови індивідуальних освітніх траєкторій.

При реалізації індивідуальної траєкторії важливою проблемою є вибір оптимальної моделі навчання, яка базується на поєднанні теоретичного навчального матеріалу та набуття професійних навичок на тренінгових заняттях.

Тренінг – це форма соціально-педагогічної діяльності, спрямована на набуття життєвої компетентності шляхом збагачення як знаннями, так і життєво-практичним та емоційно-особистісним досвідом завдяки використанню інтерактивних засобів навчання.

Найцінніше в освітньому коворкінгу, з точки зору впливу на інноваційну активність, внутрішнє середовище, в якому активна взаємодія суб'єктів освітнього простору призводить до формування «середовища спільної діяльності», перетворення його в об'єкт відкритий до інновацій, інтерпартнерства.

Інформаційне середовище включає різні заходи, спрямовані на забезпечення педагога інформацією і знаннями, необхідними для розвитку ІКТ складової його професійної компетентності:

- створення мобільного робочого місця з постійним доступом у мережу Інтернет для кожного учасника навчального процесу;
- єдине цифрове інформаційне середовище (платформа дистанційного навчання), яке дозволить вирішувати всі задачі інформаційного забезпе-

чення планування, реалізації та оцінювання результативності індивідуалізованого навчального процесу;

- готовність педагога до роботи в інформаційному середовищі.

Інформаційне середовище дозволяє активно використовувати елементи дистанційного навчання в післядипломній освіті.

Консультативне середовище та навчальна зона включають:

- консультування слухача курсів з питань здійснення педагогічної діяльності з метою реалізації індивідуального підходу в установі післядипломної освіти;
- консультування з конкретних професійних ускладнень, що виникають в процесі розвитку професійної компетентності;
- проведення занять відповідно до обраної індивідуальної траєкторії професійного розвитку;
- консультування та індивідуальний супровід процесу написання випускних робіт (узагальнення педагогічного досвіду, групова презентація, практико-орієнтований проект, педагогічне дослідження);
- надання кожному педагогу індивідуальної педагогічної допомоги; облік і подолання індивідуальних прогалин в професійних знаннях та методиці навчання;
- підтримку педагога в міжкурсовий період.

Консультативне середовище також містить зону самоосвіти педагога, яка включає в себе поглиблення спеціальної підготовки, вдосконалення психолого-педагогічних знань, оновлення методичної підготовки педагога з розвитку професійної компетентності. В основі самоосвіти педагога лежать незадоволеність рівнем розвитку власної професійної компетентності та, як наслідок, потреба підвищення її рівня; сформованість умінь педагога в організації самостійної освітньої діяльності.

Висновки. Резюмуючи представлену нами нову предметність – освітній коворкінг, сформулюємо низку висновків, що містять характеристику його можливостей у розвитку професійної компетентності педагогів.

1. Поняття «освітній коворкінг» визначає зміст та структуру розвитку професійної компетентності педагога, оскільки є сучасною моделлю організації освітніх можливостей педагогів, за якої вони залишаються вільними у виборі власної (індивідуальної) траєкторії розвитку професійної компетентності та створюють власний простір інноваційного розвитку.

2. Ми змушені констатувати, що в професійній свідомості педагогічних працівників поняття «освітній коворкінг» практично не сформовано і не використовується як інноваційна технологія. Але саме модель сучасного освітнього коворкінгу має лежати в основі оновленої структури розвитку професійної компетентності педагогів.

3. Саме освітній коворкінг, як новий комплекс взаємозв'язаних дій і процедур може забезпечити якість освітніх послуг педагогу протягом усього його професійного життя, гнучко реагуючи на професійно-особистісні запити.

Список використаної літератури

- Бабич С., Пархименко В. Коворкінг: концепція и перспективи. *Наука и инновации*. 2014. Т. 6, № 136. С.42–47.
- Бопко І.З. Роль інноваційних технологій у формуванні педагогічної техніки майбутніх учителів іноземних мов. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2015. Випуск 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2015_2_7. (дата звернення: 11.04.2019)
- Коворкінг (2018). URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki> (дата звернення: 11.04.2019)
- Полтавская М. Б. Институционализация новых форм социального взаимодействия: пространство коворкинга. *Вестник ВолГУ*. 2014. Сер.7: философия, социология и социальные технологии. № 3 (23). С. 107–115.

References

- Babich, S., & Parhimenko, V. (2014). *Kovorking: kontseptsiya i perspektivy* [Coworking: concept and perspectives]. *Nauka i innovatsii*, 6 (136), 42–47. [in Ukrainian].
- Вопко, І.З. (2015). Rol innovatsiynykh tekhnolohiy u formuvanni pedahohichnoyi tekhniky maybutnikh uchyteliv inozemnykh mov [The Role of Innovative Technologies in the Formation of Pedagogical Techniques for Future Teachers of Foreign Languages]. *Bulletin of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine*, 2 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2015_2_7. (last accessed: 11.04.2019). [in Ukrainian].
- Kovorkinh. (2018). URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki> (last accessed: 11.04.2019) [in Ukrainian].
- Poltavskaya, M.B. (2014). Institutsionalizatsiya novyih form sotsialnogo vzaimodeystviya: prostranstvo kovorkinga [Institutionalization of New Forms of Social Interaction: Coworking Space]. *Bulletin of the VolGU*, 3(23) [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 12.04.2019 р.

Стаття прийнята до друку 19.04.2019 р.

Смагина Таиса

кандидат педагогических наук

кафедра методики преподавания учебных предметов

КУ «Житомирский областной институт последипломного педагогического образования»

Житомирского областного совета,

г.Житомир, Украина

МЕСТО ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО КОВОРКИНГА В РАЗВИТИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ПЕДАГОГОВ НА КУРСАХ ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ

Аннотация. В статье раскрыта проблематика образовательного коворкинга как среды-модели, может быть инструментом внутренней мотивации для развития профессиональной компетентности педагогов. Цель исследования: определение места образовательного коворкинга в развитии профессиональной компетентности педагогов на курсах повышения квалификации. Раскрыто исторический аспект возникновения современной модели коворкинга. Указано, что основными принципами коворкинг является открытость, доступность, инфраструктурный сопровождение деятельности, горизонтальность связей и отношений, наличие сообщества единомышленников, устойчивость организации, поддержание форм коммуникации, взаимопомощь в реализации проектов, создать команду в рамках коворкинга. Представлены концептуальную модель образовательного коворкинга как технологии организации инновационной деятельности педагогов и формы содержательно-проектной деятельности по индивидуальной траектории обучения. Автор доказывает, что «образовательный коворкинг» определяет содержание и структуру развития профессиональной компетентности педагога, поскольку является современной моделью организации образовательных возможностей педагогов.

Ключевые слова: коворкинг; образовательный коворкинг; образовательная среда; аналитическая среда; личностная среда; консультативная среда.

Smagina Taisa

Candidate of Pedagogical Sciences

Department of Teaching Methods of Teaching Subjects

Zhytomyr Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education of Zhytomyr Regional Council,

Zhytomyr, Ukraine

PLACE OF EDUCATIONAL COWORKING IN THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCY OF PEDAGOGES AT QUALIFICATION IMPROVEMENT COURSES

Abstract. The problems of educational coworking as a medium-model, which can be an instrument of internal motivation for the development of professional competence of teachers, are revealed. The purpose of the research: defining the place of educational coworking in the development of professional competence of teachers in advanced training courses. The historical aspect of the emergence of a modern model of coworking is disclosed. It is noted that the main principles of coworking are openness, accessibility, infrastructure support of activities, horizontal links and relationships, the existence of a community of like-minded people, the sustainability of the organization, maintaining forms of communication, mutual assistance in the implementation of projects, the ability to create a team within the framework of coworking. The conceptual model of educational coworking as a technology of organization of innovative activity of teachers and the form of content-project activity according to the individual trajectory of education is presented. The author proves that «educational coworking» determines the content and structure of the teacher's professional competence development, hence it is a modern model for organizing educational opportunities for teachers. It is determined that in the process of implementation of an individual trajectory, it is important to choose the optimal model of education, based on a combination of theoretical training material and acquisition of professional skills in training sessions. Therefore, the model of modern educational coworking should be based on the updated structure of the development of professional competence of teachers. It is educational coworking, as a new complex of interrelated actions and procedures that can provide teachers with the quality of educational services to throughout their professional life, flexibly responding to professional-personal demands.

Key words: coworking; educational coworking; educational environment; analytical environment; personal environment; consulting environment.